

El saldo final

Joan F. Mira

La raó humana té molt sovint una tendència poc racional a l'optimisme: els quiensem que la racionalitat s'imposa pel seu propi pes, tenim el vici d'oblidar que hi ha altres pesos tan forts o més forts a l'altre plat de la balança. Pensem que la justícia serà sempre preferida a la injustícia, que la pau és més estimada que la guerra, que la veritat s'imposa ella mateixa a la mentida, que la bellesa dels paisatges és més atractiva que els beneficis de les immobiliàries, que el seny és més sòlid que la insensatesa, que la unitat de la llengua catalana és tan clara que no pot ser negada, que els valencians, racionalment, no poden ser *blaveros*. És l'optimisme de la raó, la bondat de la bona voluntat. La realitat, però, és molt menys agradable. Pel juny del 1978, en un homenatge a Josep Renau i V. A. Estellés, Joan Fuster deia en el seu parlament: "Les nostres classes populars, si han de ser el que cal que siguem, han d'alliberar-se de la hipoteca permanent dels prejudicis espanyolistes, inculcats en l'escola de la classe dominant, en els diaris de la classe dominant, en les ràdios de la classe dominant. Tenim un poble magnífic, però manipulat. Quan en la plaça de Bous [nota: Fuster es referia al primer acte públic dels "blavers", llavors molt recent!] cridaven 'Volem valencià!', hi havia una novetat positiva. En reclamar el 'valencià' contra un 'català' no explicat i confusament distorsionat, l'incident era ridícul; però si de veres 'volien valencià' enfront del castellà imperial, el saldo de la festa anticatalanista seria admirable. Seria finalment catalanista. I jo crec que ho serà." Fins ací les paraules raonables de Fuster, i d'això han passat ja prop de trenta anys. Ara ja no parlem de classes populars i classe dominant, perquè ha passat de moda. Però la classe, grup, secta o empresa dominant no per això ha deixat d'existir: existeix més que mai, amb prejudicis, diaris, ràdios, i amb un govern i tot, o dos o tres governs. De passada, però, el poble que "tenim" (o potser només la part més sorollosa, d'aquest poble que tenim), a força de ser manipulat i gaudir-ho, potser ha deixat de ser magnífic. I com que, en realitat, la classe, clan o empresa dominant no volia ni vol "valencià" enfront del castellà imperial, sinó castellà imperial enfront del valencià, el *saldo final* no ha estat ni serà "catalanista", ni en el més amable i discret sentit de la paraula, és a dir, raonablement i seriosament "valencianista".

El 1978, Fuster tenia una gran fe en "les nostres classes populars", i esperava que arribarien a ser allò que havien de ser (cosa gens clara: què "havien" d'arribar a ser?). Esperava sobretot que podrien alliberar-se fàcilment dels "prejudicis espanyolistes", que la "classe dominant" deixaria de dominar, i que tots plegats, el bon poble i potser tota la resta, transitarien pacíficament de l'anticatalanisme despulat de substància i de raons a un saldo final "catalanista" revestit dels atributs de la raó. Cinc anys després, el 1982, Fuster no era tan optimista. Havien passat algunes coses grosses, entre

aquells dos anys: batalles, violència, projectes sinistres, traïcions, pactes miserables. L'optimisme de la raó perdia la solidesa de la fe, i el saldo final de la fúnebre festa podia ser un altre. Parlant dels instigadors del secessionisme lingüístic, Fuster conclouia: "I planificaran la 'solució final', probablement amb forns crematoris i tot -per a paper imprès, si no per a escriptors- i cambres de gas lingüístiques per a nens en les aules de les escoles, o amb els televisors a domicili. Els 'catalanistes' del País Valencià ja sabem de quin mal hem de morir. Quan un partidari de la 'llengua valenciana-no-catalana' aporte el seu combustible al genocidi, ens quedarà l'exclamació clàssica de la '*Sancta simplicitas!*'... Confie que el drama tinga un altre final." Confie. Perquè els humans avancem cap a la raó: però, tan lentament, amb tantes reculades i amb tans enemics, que de vegades tremola la confiança. I els partidaris de la "llengua valenciana-no-catalana" es troben sòlidament instal·lats a la premsa i la ràdio i la televisió, als partits polítics que els valencians voten en massa, al govern de la Generalitat, a les Corts valencianes, i fins i tot als articles del nou Estatut. I vist això, que la raó il·lustrada no podia ni volia esperar fa trenta anys, el saldo final no sabem quin serà.

"Els 'catalanistes' del País Valencià ja sabem de quin mal hem de morir. Quan un partidari de la 'llengua valenciana-no-catalana' aporte el seu combustible al genocidi, ens quedarà l'exclamació clàssica de la '*Sancta simplicitas!*'... Confie que el drama tinga un altre final." Confie. Perquè els humans avancem cap a la raó: però, tan lentament, amb tantes reculades i amb tans enemics, que de vegades tremola la confiança